

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD:

Det er godt å ha litt erfaring, men du kommer langt med enkle midler. Den store utfordringen vil ofte være å bygge sammen taket på bislaget med taket på huset.

TIDSFORBRUK:

En til to dager

PRIS:

Cirka 6000 kroner – for den enkle utgaven du ser her

Det lave rekkverket kan se komplisert ut, men det krever mer tålmodighet enn store snekkerkunnskaper.

Ny inngang gir ly og karakter

[før]

Når regnet drypper ned i nakken på deg mens du setter fra deg bæreposene på den våte bakken foran inngangsdøra – er det på tide å overveie om en ny inngang vil pynte på huset og humøret.

[etter]

Tradisjonen lever videre i det nye tilbygget som kan lette hverdagen i det gamle huset. Når treverket blir malt, ser det ut som om bislaget alltid har vært der.

Et åpent bislag gir huset karakter og sikrer deg ly for regnet mens du setter fra deg bæreposene for å finne fram nøklene – og når du bygger, kan du slippe løs din indre snekkerglede på treverket.

Det er uten tvil mange gode og praktiske argumenter for å lage en liten, overdekt inngang på dette lille, hyggelige huset på den andre siden av svenskegrensa. Et åpent tilbygg gir ly for regn og snø mens du finner fram nøkkelene, et tørt sted å sette fra seg poser og vesker, og et sted å sitte mens du trekker av deg støvlene – men bare lett avskjermet for den verste vinden slik at ikke en innbruddstyv kan operere i det skjulte.

Men en overdekket inngang – det vi ofte kaller et åpent bislag – er noe mer enn bare noe praktisk. Det er en detalj som gir huset karakter – eller mangel på karakter om det skulle gå helt galt.

Så om du bestemmer deg for å gi huset ditt et bislag slik vi gjør her, skal du gi deg god tid for å finne den rette størrelsen, plasseringen og utformingen som passer til nettopp ditt hus. Den utgaven vi lager her, kan være den helt riktige også til huset ditt – men den kan også bryte helt med stilen på huset. Så ta deg

god tid. Se deg om på en lang biltur, eller gå på oppdagelsesreise i nabolaget hvis det ligger tilsvarende hus der.

Andre kan ha løst oppgaven på en måte du kan bli inspirert av.

Og tegn så huset med det planlagte tilbygget – eller lek med bildene på pc-en din dersom det er enklere. Dette huset er fra begynnelsen av 1900-tallet, så vi konsentrerte oss om hus på samme alder da vi var ute for å hente inspirasjon og studere byggeskikk.

Og legg også merke til at det ikke er de helt kjempstore konstruksjonsmessige krav til det lille bislaget, men rikelig plass til den pynten som svenskene kaller snekkerglede.

De tekniske utfordringene er løst med trelast i standardmål og enkle sammenføyninger uten beslag, og deretter er det morsomt å leke med små detaljer som skrå hjørner på stolpene, et lavt rekkverk og ei sol i gavlen – detaljer som ikke er praktisk begrunnet.

Et åpent bislag

Gulvet i bislaget vårt måler 200 x 120 cm, og trelastdimensjonene våre passer fint til den størrelsen. Lager du et vesentlig større tilbygg, må du øke dimensjonene kraftig. Lengdemålene vil variere fra sted til sted, så vi har utelatt dem – det avgjørende er prinsippene. Materialdimensjonene må tilpasses lokale snøforhold og husets stil.

Taket er bord dekket med takpapp. Det er enkelt og diskret. Og får vi siden lyst til en annen taktekking, er det lett å legge noe annet oppå.

De kraftige avfasingene i stolpene skjærer vi fra 10 cm over rekkverket og til 10 cm under den vannrette ramma oppe. Høyden på rekkverket må altså bestemmes før stolpene reises.

Rekkverket kan vi lage så høyt eller lavt som vi har lyst til – men er det risiko for å falle langt ned, skal det ha en viss høyde. Sjekk byggforskriftene.

På dette beskjedne bygget kan sperrene monteres med 16 mm kryssfinér-lask. Hvis du istedenfor som vist, lager dem trekantede blir de mye sterkere. Salingshakkene kan gjerne gjøres langt mindre enn de er på tegningen, av hensyn til styrken.

Sola er en dekorasjon som gir gavlen personlighet. Og den skal passe til huset – slik som buene vi setter i hjørnene.

Den vannrette ramma monteres halvt om halvt og skrus i stolpene ovenfra.

Stolpene plasserer vi oppå ei solid gulvramme som vi her legger på et lag med pukk. Vi skrur den også fast i huset. Er underlaget bløtt, kan du sette de to fremste – eller alle fire – stolpene i hvert sitt fundament.

MATERIALER

Dimensjonene varierer. Det er ikke så farlig om du ikke finner nøyaktig de dimensjonene vi har brukt her hos din trelasthandler. Selv om vi har en norsk standard, kan dimensjonene variere noe fra leverandør til leverandør

DETTE HAR VI BRUKT

Materialer

- Pukk til underlag
- Belegningsstein til å sette tilbygget på
- 48 x 173 mm trykkimpregnert tre til bunnramma – og i vårt tilfelle 48 x 123 mm der ramma hviler på dørhella
- 28 x 120 mm terrassebord
- 98 x 98 mm trykkimpregnert

- tre til stolpene og den vannrette ramma oppå
- 48 x 123 mm til taksperrer
- 48 x 98 til håndlistene
- 16 mm kryssfinér til forsterking av taksperrene i mønet (lasker)
- 22 x 98 mm bord med not og fjær til taket
- Takfotprofil i aluminium

- Trekantlist til gavlen
- Selvklebende takpapp
- 21 x 120 mm bord til vindskier
- Vindskibeslag i aluminium
- 21 x 45 mm lekt til rekkverk
- 28 x 69 mm bord til benken
- Ferdige stolpehetter
- 21 x 220 mm tre til buer og sol
- Diverse skruer, spiker og lim
- Grunning og maling

Gulvet

Gulvet lager vi som ei ramme av trykk-impregnert tre som vi skruer fast terrassebordene på.

Ramma og gulvet hviler på et stabilt lag pukk og den gamle dørhella av betong – da slipper vi å fjerne den.

Ramma skruer vi fast i huset før de siste bordene legges på plass. Bindingsverket med stolper og ei vannrett ramme øverst skrus også fast i huset senere – men vi gjør altså ikke noe stort nummer av å forankre fronten i frost-sikker dybde med egne fundamenter. Skulle det vise seg at underlaget gir seg noen millimeter med tiden, kan den åpne konstruksjonen lett følge med og tilpasse seg litt om nødvendig.

Avstanden mellom bjelkene må ikke være over 60 cm.

1 Etter å ha målt, tegnet og regnet, kapper vi opp materialer til bunnramma og monterer den med 100 mm rustfrie skruer, fordi vi bruker trykkimpregnert. Fronten og sidene er 48 x 173 mm, resten er 48 x 123 mm, av hensyn til dørhella.

2 Underveis sjekker vi ofte at ramma er i vinkel ved å ta kryssmål – avstanden diagonalt fra hjørne til hjørne skal være den samme begge veier. Og her, som vi snekkrer ute i det fri, må vi også sjekke at ramma ikke vrir seg.

3 Gress og jord fjernes der ramma skal ligge – du bør være nede på et stabilt underlag før du fyller på pukk. Steinene i pukken griper godt inn i hverandre og gir et stabilt underlag hvis laget ikke blir tykkere enn to til tre ganger pukkstørrelsen.

Gulvet legges vannrett – eventuelt med litt fall vekk fra huset.

4 Selv om pukken drenerer godt, løfter vi opp ramma på flate steiner i høyde med dørhella. I tillegg til at vi unngår et aaltfor tykt – og derfor mindre stabilt lag med pukk, sikrer vi god ventilasjon under ramma, og det holder den tørr.

5 Nå skruer vi terrassebordene på ramma. Vi løfter den ut slik at det er lettere å komme til. Bordene skrus fast med rustfrie skruer, gjerne med borespiss og riller slik at du slipper å bore. Ha 5–6 mm luft mellom bordene.

6 Bordene retter vi av med et langt snitt i hver ende – det er raskere, lettere og mer nøyaktig enn å skjære av hvert enkelt bord i riktig lengde før det skrus fast. Her bruker vi ei dykksag med skinne, men du kan også bruke ei vanlig sirkelsag og et bord.

Bor opp i ramma der gjengene ikke skal ta tak.

7 Gulvet legges på plass og festes i huset. Vi har ventet med å sette de siste bordene på ramma slik at vi kan sette skruene gjennom ramma. Vi bruker store franske skruer som vi kan stramme på den trange plassen.

8 Før vi legger de siste bordene, legger vi et passende trestykke ned i hullet foran dørstokken – et slikt hull vil ofte oppstå. Trestykket skruer vi fast til ramma slik at det gir støtte for det ytterste bordet. Det tilpasses slik at det passer i åpningen.

VI ER TO SOM LØFTER GULVET på plass. Ikke fordi det er så svært tungt, men for å få det lagt ned uten å forskyve steinene det hviler på.

Sag sammenføyningene med kappsaga

Den vannrette ramma oppå stolpene føyer vi sammen halvt om halvt. I stedet for å skjære snittet fra enden av stolpen som vi gjør med håndverktøy, fjerner vi det meste av treet med ei tett rekke med snitt i kappsaga.

Teknikken krever at saga har dybde-stopp og uttrekk. Når vi har stilt inn dybden til det halve av tykkelsen på stolpen, kan vi trykke bladet helt ned og føre det fram og tilbake slik at vi får et helt rett snitt.

Treet mellom snittene slår vi av med en hammer, og så glatter vi flata med kapp-saga i stedet for å bruke et hoggjern.

Stolpen flyttes litt fram ved å legge ned et trestykke på baksiden – ellers når ikke det runde bladet ned i ønsket dybde hele veien.

Treet som skal fjernes for å lage den planlagte sammenføyningen, skjæres gjennom med mange snitt i kappsaga.

Når skivene er slått av, kan bunnen jevnes ved å bevege den under det roterende bladet.

Bindingsverket

De loddrette stolpene og den vannrette ramma oppå dem lager vi av 98 x 98 mm trykkimpregnert tre. Spesielt bunnen kan bli svært utsatt for fuktighet, men med riktig impregnering og grunning før avsluttende maling kunne vi også ha brukt ubehandlet tre.

Høyden bør helst være slik at selv våre høyeste venner ikke slår hodet mot overliggeren, men lages ellers etter huset slik at bislaget ikke blir for dominerende.

For at bislaget skal passe til det gamle huset, gir vi stolpene en bred fas over rekkverket før vi reiser dem. Da rekkverket ikke skal hindre noen i å falle, gjør vi det bare 78 cm høyt. Vi skjærer fasen fra 88 cm over gulvet og oppover.

3 Fasen avsluttes i begge ender med en runding som vi skjærer til med en kniv – du kan også bruke stemjern. Er du fortrolig med overfresen, kan du selvsagt også lage avfasingene med den og unngå å sage de lange skrå sporene.

1 Materialene til bindingsverket sages til – husk på at delene til den vannrette ramma skal være i full lengde slik at de kan monteres halvt om halvt. Den ene enden av det impregnerte treet retter vi bare av slik at det kan settes nede der det er mest fuktighet.

2 De markante fasene på stolpene skjærer vi med dykksag – ei sirkelsag eller stikksag styrt langs et bord kan også gjøre jobben. Fasen vil vi ha til å begynne 10 cm over håndlista på rekkverket og slutte 10 cm under ramma oppe.

4 De klargjorte stolpene skrur vi fast i gulvet med skråstilte 80 mm skruer. Den stolpeenden som ikke er saget av, settes ned. De fremste stolpene er alt annet enn stabile nå, men det går over når de festes oppe.

5 Vi plasserer den fremste delen av den vannrette ramma først. Vi sjekker at avstanden mellom stolpene blir like stor oppe og nede før vi skrur fast ramma med en 90 mm skruer ovenfra. Før sidene monteres, legger vi på lim.

FAGUTTRYKK

Ordet **bislag** bruker vi om et skjermende utbygg foran inngangsdøra på et hus. Det kan være åpent med tak som her, eller helt innbygd. Betydningen er egentlig «det som er slått fast til noe annet».

TIPS

Nøyaktig halvt ned. Når du sager ut til hjørnesammenføyningen i den vannrette ramma, kan du sjekke dybden på snittet på en rest du ikke skal bruke. Sag fra begge sider på samme sted – da skal de to snittene akkurat møtes.

6 Sammenføyningen sikres med enda en skruer ovenfra – denne gangen gjennom begge delene og ned i stolpen. Det er ikke mer vanskelig enn å bruke byggbeslag – og beslagene ville stå dårlig til den gamle byggestilen.

7 Inn mot huset er det noe enklere – her skrur vi stolpene direkte inn i vegg, og ramma skrur fast i stolpen ovenfra. For å komme langt nok ned i endetreet på stolpen, kan du forsøke skruen halvt ned når du borer opp.

Taksperrere

Nå skal vi lage sperrene som skal bære taket. De lages av 48 x 123 mm justert konstruksjonsvirke – her bruker vi ikke trykkimpregnert.

Oppe skjærer vi dem med en av kapp-sagas faste innstillinger – 22,5 grader. Dette blir takhelningen som også passer fint til huset. Lengden bestemmes av at vi gjerne vil ha et utstikk på cirka 25 cm – og det plasserer samtidig underkanten på taket noen centimeter ned under hus-taket. Dette er et snøfattig område, så her skjøter vi sperrene med 16 mm kryssfi-nér på hver side. Et større tilbygg eller ved større risiko for snø kreves det en kraftigere skjøt, for eksempel med tyk-kere kryssfinér skåret som en trekant.

1 Sperrene skjæres med kappsagas faste innstilling på 22,5 grader i endene som skal møtes i mønet mens underkanten skjæres vinkelrett over. Teknisk vil to sperrer være nok her, men vi lager tre for å få bislaget til å se mer helstøpt ut.

Finérplatene gir vi en uhøytidelig avrunding i enden – det er ren pynt.

2 Sperrene forsterkes med kryssfinér på begge sider. Forsterkingene som tilsvarer de langt sterkere spikerplatene eller skruerbeslagene i større sperrer, kan du skjære ut med sperrene som mal – de bør være 135 grader.

Enhåndsbetjente spennsvinger er ideelle til oppgaven.

3 Sperrene skal hvile i hakk ned på ramma. For å finne ut av hvor hakkene skal lages, spenner vi fast de ytterste sperrene med tvinger og streker opp til utskjæringene. Hakkene i det første sperreparet kopierer du på de to andre.

Sperrene skrues fast ned gjennom ramma.

4 Hakkene gjør konstruksjonen sterkere – og så senker det taket litt lenger ned slik at det ikke ser ut som en for liten hatt på et hode. De to ytterste sperreparene skrues fast – det tredje inne ved huset venter vi litt med.

5 Vi skal nå skjære ut i taket på huset for å kunne føye sammen de to takene. For å se hvor vi skal skjære, fører vi høyden på sperrene over på taket med en retttholt – du kan også bruke et bord. Løft streken slik at det blir plass til takplata på bislaget.

VERKTØY

Vakkert snitt i takplatene. Der vinkelsliperen vil rykke og rive i takplatene, skjærer twincutteren fredelig gjennom dem med sine to blad som går hver sin vei. Se på www.adamant-twincutter.com.

Beskytt deg mot gnister fra platene.

6 Først skjærer vi takplatene – deretter fjerner vi også undertaket i den delen som ligger utenfor vegg, altså hele utstikket. Platene kan skjæres med en vinkelsliper eller twincutter mens ei bajonettsag er god til undertaket.

7 Nå festes alle taksperrere godt. Det er viktig for bæreevnen. På vårt hus vil taket på bislaget til å gå litt inn over undertaket på det gamle huset. I andre tilfeller vil hele bislaget befinne seg utenfor vegg. Også her må du være klar til å improvisere.

Taket

Taket lager vi av bord med not og fjær som vi legger takpapp på. Du kan også legge takpapp på kryssfinér – men da må du velge ei plate beregnet til formålet.

Det vanskelige er å få gjort overgangen mellom det gamle og det nye taket helt tett. Hadde vi lagt samme type bølgeplater på bislaget som på huset, måtte vi ha laget ei skikkelig gradrenne, men her handler det om å få løsnet platene på det gamle taket slik at vi kan skyve takpap-pen godt opp under dem, minst 10–15 cm.

På det nye taket legger vi to lag takpapp, noe som gir et holdbart tak. Takpapp har den fordelen at vi alltid kan legge et nytt belegg oppå hvis vi senere vil endre utseendet på huset.

Vi bruker et kort bord som slagkloss for å beskytte fjæra.

1 Bordene på taket legger vi på nedenfra og opp – etter først å ha rettet inn taksperrene og fiksert dem med et midlertidig bord øverst. Om du skruer eller spikrer, er opp til deg, bare det blir pent – taket er synlig nedenfra.

2 Som ved gulvet venter vi med å sage til bordene til hele flata er festet. Deretter er det lett å rette til kanten med 30 cm utstikk, uansett om vi bruker dykksag, sirkelsag eller bare ei vanlig snekkersag.

Trekantlist

Takfot

3 Nederst setter vi et takfotbeslag. Det gir en pen avslutning og sikrer at vannet drypper videre ned. Deretter setter vi ei trekantlist langs kanten ved gavlen slik at takpappen kan bøyes opp uten å knekke.

4 Vindskiene setter vi på enden av bordene – de ligger godt mot trekantlistene. Til pynt skjærer vi av de nederste hjørnene med vannrette snitt. Når vi legger takpappen, kan vi trekke den helt opp til overkanten av vindskiene.

Før de to vindskibeslagene føyes sammen, skjærer vi av hjørnene på det underste.

5 Oversiden av vindskiene dekkes med et nytt metallbeslag – som takfotbeslaget er det beregnet spesielt til oppgaven. De relativt korte stykkene legges nedenfra og opp, og på toppen skjøtes de omhyggelig.

Papp er lett å legge – og lett å endre

Vi vurderte naturligvis å legge plater på taket på bislaget av samme type som på huset. Men vi fant ikke samme type – og dessuten kunne vi gjerne få lyst til å skifte ut hele taket en vakker dag – når det blir tid til det.

Begge deler taler for takpapp. I første omgang er det diskret og pent og faller tilstrekkelig inn i bildet med de mørke platene – og så er det svært lett å bygge videre på hvis vi skulle bestemme oss for det en gang i fremtiden.

Der er ingen grunn til å rote med flytende asfalt og levende ild når du legger takpapp på det lille taket. Vi bruker selvklebende takpapp som bare spikres i ytterkantene.

Rekkverk og benk

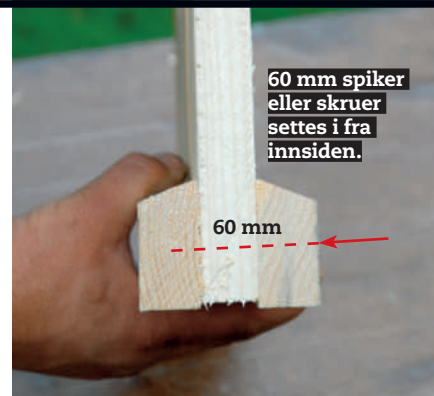
Rekkverket rundt bislaget forsterker konstruksjonen og gir oss romfølelse – men det er der mest for syns skyld. Skulle det for alvor hindre folk i å falle utfor en høy kant, ville vi både gjøre det høyere og feste det bedre i stolpene.

Det lages i løse seksjoner, og bortsett fra håndlistene er det laget av høvlede lekter (glattkant) på 21 x 45 mm.

Benken er praktisk å ha i det lille inngangspartiet og gjør – sammen med stakittet – bislaget til noe mer enn bare et halvtak foran inngangsdøra. Den lager vi av fire bord på 28 x 69 mm. For å få plass til benken og unngå å komme for tett inntil vinduet har vi satt bislaget litt til venstre for døra. Vi måtte improvisere.

1 Rekkverket lages av korte og lange stykker av den samme lista. I vårt tilfelle har vi skåret de korte stykkene 16 cm lange – med en liten spiss, det er en tradisjonell teknikk – mens de lange stykkene er 69 cm lange.

2 Oppe og nede holdes de loddrette listene i rekkverket sammen av tilsvarende lister på begge sider. Alt spikres (eller skrues) sammen fra innsiden. På de vannrette listene i bunnen lager vi en skrå kant slik at vannet renner av.

3 De ferdige seksjonene setter vi opp mellom stolpene. For å unngå at de fuktes fra undersiden, legger vi et par avstandsklosser (45 mm) under dem mens vi fester dem.

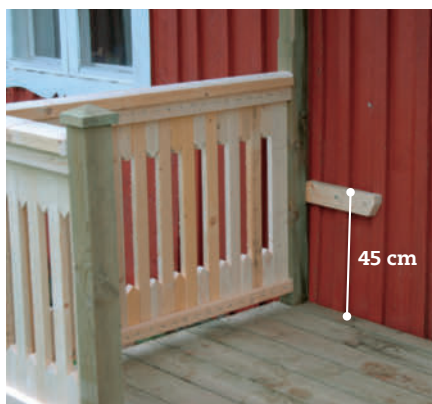
4 Rekkverket fester vi med skruer på skrå oppe og nede. Da det mest er til pynt, nøyer vi oss med de samme 55 mm skruene vi brukte til gulvbordene. De to seksjonene framme krever hver en ny kort stolpe som vi skrur fast med skruer på skrå.

5 Håndlistene runder vi selv av på oversiden. Vi bruker 48 x 98 mm konstruksjonsvirket som vi gir en ny profil. Den tegner vi på endeveden før vi går i gang med el-høvlen. Du kan naturligvis også bruke en vanlig høvel.

6 Håndlistene skrues fast med skrå skruer nedenfra. Det er penest, og du slipper å få filser i hendene. Hold lista fast med spennvinger mens du skrur slik at den går like langt ut på begge sider. Stolpen får en ferdigkjøpt hatt.

7 Den korte benken trenger bare støtte på sidene. Her setter vi et par 28 cm langt feste av samme bord som benken lages av, 28 x 69 mm. Framkanten skjærer vi skrått til slik at den ikke blir så synlig – før vi fester den med skruer.

8 De fire bordene til benken avrundes i kantene slik at de ikke gir fliser, og den fremste avrundes ekstra slik at de blir gode å sitte på. Bordene festes med skrå skruer nedenfra – vi unngår synlige skruer. Vi sørger for å holde 6 mm luft mellom dem.

Pynt og moro

Nå kunne vi legge fra oss snekkerverktøyet og gripe pensler og maling – men hvorfor ikke holde oss i stilen og slippe løs litt snekker glede?

Vi gjør det litt diskret med noen enkle buer i hjørnene og ei klassisk sol over inngangen vår. Buene sager vi til av et bord på 21 x 220 mm. Om våre buer og vår sol også vil passe til akkurat ditt hus og ditt bislag, det kan vi jo ikke si – det kan hende du vil droppe denne pynten.

Til solstråler bruker vi noen av restene av de 21 x 45 mm lektene som vi laget rekkverket av. Selve den oppgående – eller nedgående sola, alt etter temperamentet – sager vi ut av samme bord som buene.

Med et smalt blad til buer er stikk-saga ideell til de frie formene.

1 De seks buene til hjørnene sager vi ut med stikksag. De to ytterkantene skal være i rett vinkel, ellers står du fritt. Etter å ha sagt dem ut pusser vi dem lett med slipepapir. For å unngå at de sprekker når vi setter dem opp, borer vi opp og forsenker.

2 Strålene i sola fester vi i første omgang i sperrene. Først i neste runde festes de i sola der de møtes. Det betyr at sammenføyningen ikke er synlig fra forsiden, bare i skyggen på baksiden så den trenger ikke være helt nøyaktig.

DET FERDIGE INNGANGSPARTIET skal bare males etter at sola har kommet på plass. Gulvet maler vi ikke, det får bare et strøk olje som beskytter impregneringen. Resten grunnes og males etter alle kunstens regler – bislaget er virkelig husets nye ansikt.

